

# De opvoeding van een kind met ASS

## - resultaten van een verkennend vragenlijstonderzoek -

Jarymke Maljaars<sup>1,2</sup>, Greet Lambrechts<sup>1,2</sup>, Hannah Boonen<sup>1,2</sup>, Karla Van Leeuwen<sup>1</sup> & Ilse Noens<sup>1,2</sup>

<sup>1</sup> Gezins- en Orthopedagogiek, KU Leuven; <sup>2</sup> Leuven Autism Research (LauRes)

### Achtergrond

- ✓ **Ouders** van een kind met ASS worden in de **opvoeding** geconfronteerd met **specifieke uitdagingen**.
- ✓ Deze uitdagingen hebben in de eerste plaats te maken met de **gedragskenmerken** die horen bij **ASS**.
- ✓ Daarnaast bestaat er grote kans dat kinderen met ASS **bijkomende gedragsproblemen** ontwikkelen.
- ✓ Opvoeding kan zowel een **risicofactor** als een **protectieve factor** vormen in het ontstaan van gedragsproblemen.
- ✓ Concreet opvoedingsgedrag is in deze gezinnen echter nog **niet op grote schaal onderzocht**.

### Doelen van het onderzoek

- (1) in kaart brengen van **overeenkomsten en verschillen** in opvoedingsgedrag van moeders van een kind met of zonder ASS;
- (2) onderzoeken in hoeverre **leeftijd** een rol speelt in de opvoeding van kinderen en jongeren met ASS;
- (3) zoeken naar **kind- en omgevingsfactoren** die verband houden met **gedragsproblemen** bij kinderen en jongeren met ASS.

### Participanten

- ✓ **989 gezinnen** met een kind tussen **6 en 18 jaar**:



#### ASS-groep (n = 552; IQ > 70)

- Gezinsamenstelling: 85% twee- en 15% één-oudergezinnen
- Opleidingsniveau moeder: 42% laag/midden, 58% hoog
- Geslacht kind: 83% ♂, 17% ♀
- Leeftijd kind:  $M = 11.7$  jr ( $SD = 2.7$ )



#### Controlegroep (n = 437)

- Gezinsamenstelling: 86% twee- en 14% één-oudergezinnen
- Opleidingsniveau moeder: 46% laag/midden, 54% hoog
- Geslacht kind: 55% ♂, 45% ♀
- Leeftijd kind:  $M = 12.1$  jr ( $SD = 3.5$ )



### Instrumenten

- ✓ **Achtergrondvragenlijst:** kind-, ouder- en gezinskenmerken
- ✓ **Opvoedingsgedrag:** Schaal voor Ouderlijk Gedrag – ASS (SOG-A; Van Leeuwen & Noens, 2013) – subschalen:
  - Algemeen opvoedingsgedrag: Positief Opvoedingsgedrag, Materieel Belonen, Regels Stellen, Straffen, Hard Straffen
  - ASS gerelateerd opvoedingsgedrag: Stimuleren van de Ontwikkeling, Aanpassen van de Omgeving
- ✓ **Gedragsproblemen:** Vragenlijst Sterke kanten en Moeilijkheden (SDQ; Goodman, 1997) – subschalen:
  - Externaliserend: Gedragsproblemen, Hyperactiviteit/Aandachtstekort
  - Internaliserend: Emotionele problemen

### Resultaten (1)

- ✓ Dit opvoedingsgedrag wordt in de ASS-groep **meer** gerapporteerd dan in de controlegroep:



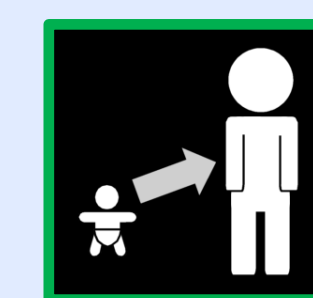
Aanpassen Omgeving  
( $F = 204.93, p < .001$ )



Materieel Belonen (6-12 jr)  
( $F = 22.33, p < .02$ )



Positief Gedrag (13-18 jr)  
( $F = 31.96, p < .001$ )



Stimuleren Ontw. (13-18 jr)  
( $t = -3.96, p < .001$ )

- ✓ Dit opvoedingsgedrag wordt in de ASS-groep **minder** gerapporteerd dan in de controlegroep:

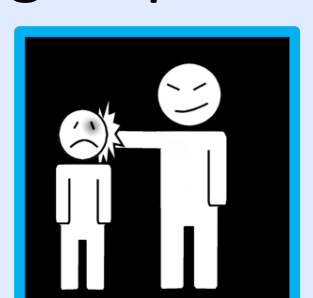


Regels Stellen  
( $F = 22.63, p < .001$ )

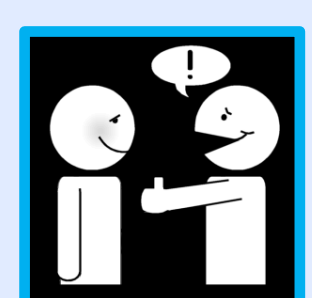


Straffen (6-12 jr)  
( $F = 31.89, p < .001$ )

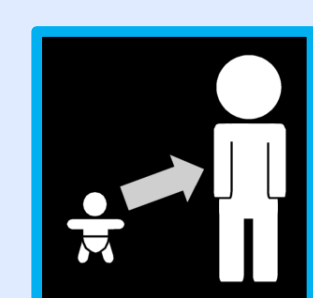
- ✓ Dit opvoedingsgedrag is **vergelijkbaar** in beide groepen:



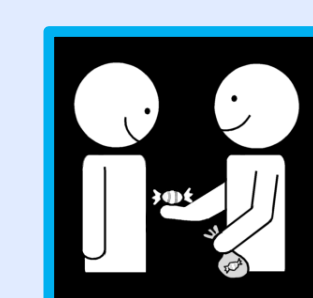
Hard Straffen  
( $F = 1.44, p = .23$ )



Positief Gedrag (6-12 jr)  
( $t = .64, p = .53$ )



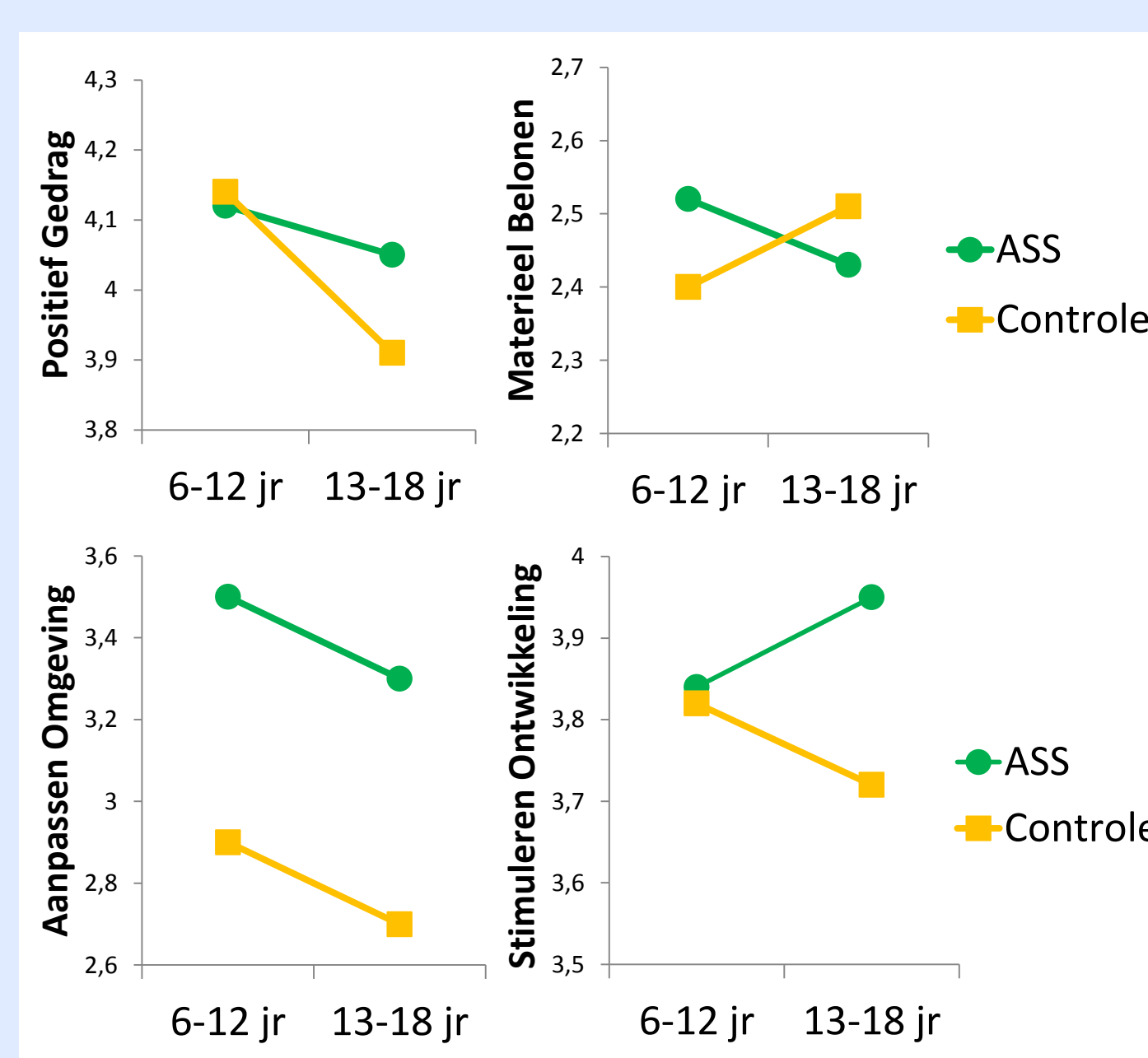
Stimuleren Ontw. (6-12 jr)  
( $t = -.34, p = .74$ )



Materieel Belonen (13-18 jr)  
( $t = 1.26, p = .21$ )

**Multivariate variantie-analyse** met als factoren: geslacht, groep (ASS vs. controle) en leeftijd (6-12 vs. 13-18)

### Resultaten (2)



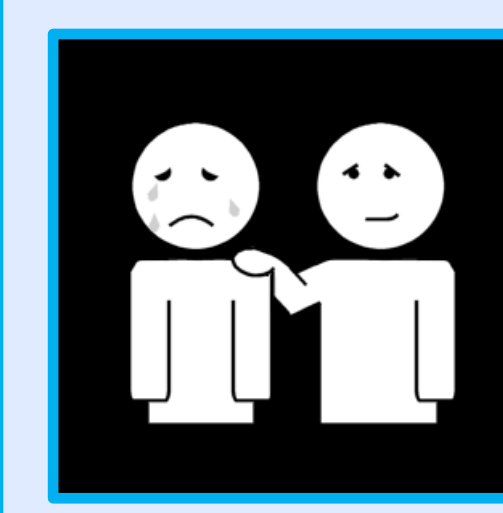
- ✓ In de **adolescentie** zijn er meer verschillen zichtbaar tussen de ASS- en controlegroep dan in de kindertijd (Positief Gedrag en Stimuleren v/d Ontwikkeling).
- ✓ In de **kindertijd** zien we in de ASS-groep meer Materieel Belonen dan in de controlegroep.

### Resultaten (3)

- ✓ Kind- en omgevingsfactoren die samengaan met gedragsproblemen:



↑ Externaliserend



↑ Internaliserend

#### ASS

- ↓ Leeftijd  
( $Beta = -.13, t = -3.00, p = .003$ )
- ↑ Hard Straffen  
( $Beta = .27, t = 6.46, p < .001$ )
- ↑ Aanpassen Omgeving  
( $Beta = .16, t = 3.36, p = .001$ )
- ↑ Straffen  
( $Beta = .14, t = 3.33, p = .001$ )
- ↓ 1-/2-oudergezin  
( $Beta = -.15, t = -3.82, p < .001$ )
- ↓ Opleidingsniveau  
( $Beta = -.09, t = -2.28, p = .02$ )

#### Controle

- ↓ Geslacht  
( $Beta = -.14, t = -2.95, p = .003$ )
- ↓ Positief gedrag  
( $Beta = -.25, t = -3.76, p < .001$ )
- ↑ Aanpassen Omgeving  
( $Beta = .16, t = 2.69, p = .007$ )
- ↑ Straffen  
( $Beta = .13, t = 2.52, p = .01$ )

- ↑ Geslacht  
( $Beta = .18, t = 4.13, p < .001$ )
- ↑ Aanpassen Omgeving  
( $Beta = .15, t = 2.92, p = .004$ )
- ↑ Stimuleren Ontw.  
( $Beta = .15, t = 2.47, p = .01$ )
- ↓ Regels Stellen  
( $Beta = -.14, t = -2.73, p = .007$ )

- ↑ Aanpassen Omgeving  
( $Beta = .21, t = 3.38, p = .001$ )

**Hiërarchische regressie-analyses** met als factoren:  
 Stap 1) kindkenmerken: geslacht (♂=0; ♀=1), leeftijd  
 Stap 2) opvoedingsgedrag: subschalen SOG-A  
 Stap 3) gezinskenmerken: opleidingsniveau, 1-/2-oudergezin  
 Stap 4) moderatie: opvoedingsgedrag \* gezinskenmerken

### Besluit

- ✓ Er zijn verschillende verklaringen mogelijk voor de gevonden **overeenkomsten en verschillen** in de manier waarop ouders een kind met of zonder ASS opvoeden.
- ✓ **Observatiestudies** zijn nodig om de bevindingen te valideren en de complexe interacties tussen ouder- en kindgedrag verder in kaart te brengen.
- ✓ Mogelijk kan het **versterken van opvoedingsvaardigheden** bijdragen aan preventie van en interventie bij externaliserende gedragsproblemen.

### Meer informatie

- ✓ Lambrechts, G., Van Leeuwen, K., Boonen, H., Maes, B., & Noens, I. (2011). Parenting behaviour among parents of children with autism spectrum disorder. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5, 1143-1152.
- ✓ Maljaars, J., Boonen, H., Lambrechts, G., Van Leeuwen, K., & Noens, I. (2014). Maternal parenting behavior and child behavior problems in families of children with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44, 501-512.



jarymke.maljaars@ppw.kuleuven.be